

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ค่านิยมในหนังสือเรียนภาษาไทยวิชาบังคับ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรพุทธศักราช 2524 นี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์ค่านิยม ที่ปรากฏอยู่ใน หนังสือเรียนวิชาบังคับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ในด้านต่าง ๆ คือ ด้านการ ครอบงำ ด้านสังคม ด้านจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม และด้านสิ่งแวดล้อมและความงาม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม การวิเคราะห์เนื้อหาและแบบเรียน จากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ผู้วิจัยสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ม.4 - 5 - 6 ระดับละ 2 คน จำนวน 5 โรงเรียน และสัมภาษณ์นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอน ปลาย ม.4 - 5 - 6 ระดับละ 2 คน จำนวน 5 โรงเรียน โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับ ความรู้เรื่องค่านิยมที่มีอยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดวรรณวิจิตร หักพัฒนา และภาษา พิจารณ์ รวม 6 เล่ม เพื่อนำข้อมูลและแนวคิดที่ได้มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบ วิเคราะห์ค่านิยมในหนังสือเรียนภาษาไทยวิชาบังคับ ทั้ง 6 เล่ม
3. ผู้วิจัยนำแบบวิเคราะห์ค่านิยมที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ทราบแก้ไข แล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ทราบพิจารณาความหมายว่าครอบคลุมและ เพียงพอหรือไม่ หลังจากนั้นนำแบบวิเคราะห์ที่ผ่านการทราวจแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วมา ปรับปรุงให้เหมาะสมจึงนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง
4. ผู้วิจัยได้นำแบบวิเคราะห์ที่สร้างขึ้นมาวิเคราะห์ค่านิยมที่มีอยู่ในหนังสือ เรียนภาษาไทยชุดวรรณวิจิตร เล่ม 1 - 2 หักพัฒนา เล่ม 1 - 2 และภาษาพิจารณ์ เล่ม 1 - 2 โดยวิเคราะห์เนื้อหาสาระ คำอธิบาย ตัวอย่างประกอบ ถ้อยคำสำนวน

ตลอดจนกิจกรรมเสริม เมื่อพบข้อความตอนที่ให้ค่านิยม ได้คัดลอกข้อความพร้อมบันทึกความดีทุกครั้งที่พบ

5. ผู้วิจัยได้นำข้อความที่คัดลอกไว้ มาจัดหมวดหมู่ตามแบบวิเคราะห์ แล้วสร้างตารางแจกแจงความดีของค่านิยมที่พบในแต่ละเล่ม โดยสรุปไว้เป็นรายละเอียด

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

จากการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยวิชาบังคับ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 6 เล่ม คือ หนังสือวรรณวิจิตร เล่ม 1 - 2 ทักษิพัฒนา เล่ม 1 - 2 และภาษาพิจารณา เล่ม 1 - 2 มีค่านิยมด้านต่าง ๆ สอดแทรกอยู่ทั้ง 4 ด้าน และเกือบครบทุกรายการที่ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นไว้ โดยค่านิยมที่มีสอดแทรกอยู่อย่างกระจุกกระจายไปในหนังสือทั้ง 6 เล่ม มีค่านิยมอยู่ 2 รายการ ที่ไม่พบอยู่ในหนังสือเล่มใด ๆ เลย คือ ค่านิยมความภาคภูมิใจในตนเอง และค่านิยมความมุ่งมั่นที่จะเสริมสร้างเสรีภาพ สมรรถภาพและภราดรภาพให้เกิดขึ้นในสังคม

สำหรับค่านิยมที่มีพบมากกว่าค่านิยมอื่น ๆ คือ ค่านิยมด้านการครองคน ความสุภาพและมีมารยาทดี โดยพบอยู่ในหนังสือทักษะพัฒนา เล่ม 1 มากที่สุด

หนังสือที่มีค่านิยมทั้ง 4 ด้านสอดแทรกอยู่มากที่สุด คือ หนังสือภาษาพิจารณา เล่ม 2 ส่วนหนังสือทักษะพัฒนา เล่ม 1 มีค่านิยมด้านต่าง ๆ สอดแทรกอยู่น้อยที่สุด

ต่อไปจะได้นำสรุปผลการวิเคราะห์หนังสือเรียนแต่ละเล่มว่ามีค่านิยมด้านใดปรากฏอยู่บ้างดังนี้

หนังสือเรียนภาษาไทยชุดวรรณวิจิตร

เนื้อหาในหนังสือเรียนภาษาไทยวรรณวิจิตรทั้ง 2 เล่ม จะเป็นการรวบรวมงานเขียนที่มีคุณค่าเชิงวรรณศิลป์และเชิงความคิด โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้รู้ว่าการใช้ภาษาไทยดี และเหมาะสมกับรูปแบบในข้อเขียนต่าง ๆ เป็นอย่างไร และมุ่งให้นักเรียนได้รับค่านิยมอันพึงประสงค์ควบคู่กันไปด้วย ในหนังสือเล่มนี้จึงมีเรื่อง que เลือกมาให้เรียน

หลายรูปแบบทั้ง เรื่องสั้น บทความ ร้อยกรอง บันเทิงคดี สารคดี โดยมีผลงานของนักเรียนต่าง ๆ ทั้งแก่สมัยสุโขทัย อยุธยา จนถึงปัจจุบัน

ผลรวมของค่านิยมทั้ง 4 ด้านที่พบในหนังสือวรรณวิจิตร เล่ม 1 นี้ จำนวนความถี่พบ 225 ครั้ง ผู้วิจัยพบว่า ค่านิยมการประหยัคและอดออม ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความมีจิตใจเมตตาแก่ผู้อื่น ความกตัญญูทเวที่ต่อผู้มีคุณ และความรักธรรมชาติและเห็นความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ มีอยู่ในหนังสือวรรณวิจิตร เล่ม 1 มากกว่าในเล่มอื่น ๆ

สำหรับค่านิยมที่พบมากที่สุดในวรรณวิจิตร เล่ม 1 นี้ คือ ค่านิยมความมีจิตใจเมตตาแก่ผู้อื่นและโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น รองลงมาคือ ความกตัญญูทเวที่ต่อผู้มีคุณ

หนังสือวรรณวิจิตร เล่ม 2 จำแนกความถี่ของค่านิยมทุกด้านที่พบรวมกัน 137 ครั้ง สำหรับค่านิยมที่พบว่ามีอยู่ในวรรณวิจิตร เล่ม 2 มากกว่าเล่มอื่น ๆ คือ ค่านิยมความอดทนอดกลั้น การศึกษาหาความรู้ ความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ค่านิยมที่พบมากที่สุดในวรรณวิจิตร เล่ม 2 คือ ค่านิยมความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์ รองลงมาคือ ค่านิยมการศึกษาหาความรู้

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า ค่านิยมความรักเกียรติ มีอยู่ในหนังสือวรรณวิจิตร เล่ม 1 - 2 มากกว่าในหนังสือเล่มอื่น ๆ

หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะพัฒนา

เนื้อหาในหนังสือเรียนทักษะพัฒนาทั้ง 2 เล่ม สอนภาษาและการสื่อสาร การใช้ภาษาในการสื่อสาร ธรรมชาติของภาษา วัฒนธรรมกับภาษา ภาษากับความคิด รวมความแล้วคือสอนให้สามารถใช้ภาษาให้มีประสิทธิภาพ เนื้อหาในแต่ละบทจะพูดถึงมารยาทในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นมารยาทในการพูด เขียน ฟัง รวมทั้งมารยาทในการแสดง อัจฉินภาษาด้วย

ในทัศนศึกษา เล่ม 1 นี้ จำนวนความถี่ของคำนิยามทุกคำที่พบรวมกัน 95 ครั้ง ซึ่งจัดว่ามีคำนิยามอยู่น้อยที่สุดในหนังสือ 6 เล่ม ที่นำมาวิเคราะห์ สำหรับคำนิยามที่พบว่ามีอยู่ในทัศนศึกษา เล่ม 1 มากกว่าเล่มอื่น ๆ คือ คำนิยามความสุภาพและมีมารยาท และเป็นคำนิยามที่พบมากที่สุดในเล่มนี้ด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่า คำนิยามการตระหนักในความสำคัญของการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลว่าทำให้เกิดผลดีทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น มีอยู่ในหนังสือทัศนศึกษา เล่ม 1 กับในหนังสือภาษาพิจารณา เล่ม 1 มากกว่าในหนังสือเล่มอื่น ๆ ที่นำมาวิเคราะห์

ในหนังสือทัศนศึกษา เล่ม 2 จำนวนความถี่ของคำนิยามทุกคำที่พบรวมกัน 240 ครั้ง ซึ่งจัดได้ว่าเป็นหนังสือที่มีคำนิยามมากเป็นที่สอง รองจากหนังสือภาษาพิจารณา เล่ม 2 คำนิยามที่พบว่ามีอยู่ในทัศนศึกษา เล่ม 2 มากกว่าเล่มอื่น ๆ คือ คำนิยามความมีสติปัญญาใคร่ครวญหาเหตุผล การเลือกคบมิตรที่ดี ความรักในวัฒนธรรมชนบทรอบนิคม ประเพณีของไทย ความรักเอกราชของชาติไทยและความภูมิใจในความเป็นไทย ความยุติธรรมและความเสมอภาคในสังคม การตระหนักในความสำคัญของศีลธรรมที่มีต่อการพัฒนาจิตใจมนุษย์ และการเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี

คำนิยามที่พบมากอีกเรื่องหนึ่งในทัศนศึกษา เล่ม 2 นี้คือ คำนิยามความสุภาพ และมีมารยาท ซึ่งพบมากเป็นที่สองรองจากที่พบในทัศนศึกษา เล่ม 1

หนังสือเรียนภาษาไทยชุดภาษาพิจารณา

หนังสือภาษาพิจารณาทั้ง 2 เล่ม มีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนรู้จักประเมินคุณค่า ค่านิยม และค่านิยมของบทประพันธ์ ในการพิจารณาคู่มือคำคำสั้นคมพ่วงเสียง ในเรื่องที่จะมีผลต่อผู้อ่านอย่างไร คืออ่านแล้วได้รับแนวคิด และคำนิยามใดบ้างนั่นเอง งานประพันธ์ที่นำมาให้เรียนได้รับการคัดเลือกแล้วว่า มีคำนิยามต่าง ๆ สอดแทรกอยู่ เช่น ในกาพย์เห่เรือ ก็สะท้อนสภาพชีวิตและวัฒนธรรมไทย เมื่อนักเรียนเรียนเรื่องนี้

ก็จะได้รับค่านิยมความรักในวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย และในเรื่อง
อวัธนาางสิ่ง ให้ค่านิยมความเมตตากรุณา

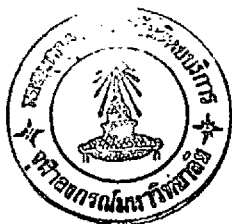
ในภาษาพิจารณา เล่ม 1 มีผลรวมของค่านิยมด้านต่าง ๆ 154 ครั้ง
ค่านิยมที่พบว่ามีสอดคล้องอยู่ในหนังสือภาษาพิจารณา เล่ม 1 นี้ มากกว่าในเล่มอื่น ๆ คือ
ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ความมีน้ำใจ ใจกว้าง และการรู้จักรักษาสุขภาพและ
พลานามัย

ค่านิยมที่พบว่ามีมากที่สุดที่สุดในหนังสือภาษาพิจารณา เล่ม 1 คือ ค่านิยมการเห็น
คุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี รองลงมาคือ ความรักธรรมชาติและเห็น
ความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ

ในภาษาพิจารณา เล่ม 2 พบว่ามีค่านิยมด้านต่าง ๆ สอดคล้องอยู่มากกว่า
เล่มอื่น ๆ ผลรวมของความถี่ที่พบ 251 ครั้ง ค่านิยมที่พบว่ามีอยู่ในภาษาพิจารณา
เล่ม 2 นี้ มากกว่าเล่มอื่น ๆ คือ ค่านิยมการครองตัวของสตรี การรักความสัตย์จริง
ความมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย การนำเพ็ญคนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ความ
ยึดมั่นในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจและเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต และการ
ตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิต

ค่านิยมที่พบว่ามีมากที่สุดที่สุดในหนังสือภาษาพิจารณา เล่ม 2 นี้คือ ค่านิยมความ
ยึดมั่นในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจและเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต

นอกจากนี้ยังพบว่า ค่านิยมการเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี
มีความถี่ที่พบมากเป็นที่ 3 รองจากที่พบในทักษะพัฒนา เล่ม 2 และภาษาพิจารณา เล่ม 1
ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเพื่อวิเคราะห์หาค่านิยมด้านการครองตน ค่านิยม ค่านิยมจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม ค่านิยมเรื่องความดีและความงาม ที่มีสื่อแทรกอยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทยวิชาบังคับ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 6 เล่ม คือ หนังสือวรรณวิทัศน์ เล่ม 1 - 2 ทักษะพัฒนา เล่ม 1 - 2 และภาษาพิจารณา เล่ม 1 - 2 ผู้วิจัยมีข้อ อภิปราย ดังนี้

หนังสือที่วิเคราะห์หาค่านิยมทุกเล่มมีสื่อแทรกมากที่สุด คือ หนังสือภาษาพิจารณา เล่ม 2 ค่านิยมที่พบค่อนข้างมากในเล่มนี้ คือ ความมีสติปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผล ความรับผิดชอบ ความสุภาพและมีมารยาท และการเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี ส่วนค่านิยมที่พบมากที่สุดคือ ความยึดมั่นในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจและเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต จากการค้นพบนี้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ข้อ 1 , 4 และ 5 (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ , 2523 : 2) จุดประสงค์ของหนังสือเรียนภาษาพิจารณาที่จะให้ผู้อ่านได้รับค่านิยมที่พึงประสงค์ด้านต่าง ๆ ไปพร้อมกับความรู้ด้านอื่น ๆ ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รังรอง นิลประภัสสร (2528) ที่พบว่า หนังสือภาษาพิจารณา ทั้ง 2 เล่ม ให้ข้อคิดและค่านิยมต่าง ๆ ไว้มากมายประการ เช่น ในกาพย์เห่เรือของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ให้ค่านิยมเกี่ยวกับความรักวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย ในมหาเวสสันดรชาดก ให้ค่านิยมเกี่ยวกับความกตัญญูแก่ผู้ที่ผู้มีคุณ และการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

นอกจากนี้ยังพบว่าค่านิยมเกี่ยวกับการครองตัวของสตรี การรักความสัตย์จริง ความมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย การบำเพ็ญคนให้เป็นประโยชน์คือส่วนรวม ความยึดมั่นในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจและเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต และการตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิต พบอยู่ในหนังสือภาษาพิจารณา เล่ม 2 มากกว่าเล่มอื่น ทั้งนี้คงเป็นเพราะ จุดประสงค์ของหนังสือเล่มนี้ต้องการให้ผู้อ่านได้รับค่านิยมที่พึงประสงค์เหล่านี้ในระดับที่มากกว่าตอนเรียนเล่มอื่น ๆ ซึ่งดูได้จาก

งานประพันธ์เรื่องต่าง ๆ ที่เลือกมาให้เรียน จะแสดงค่านิยมของตัวละครในเรื่องได้เด่นชัดกว่าในวรรณวิจิตรทั้ง 2 เล่ม ทั้งในเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนอุกโกษ ที่นำมาให้เรียนนี้ ก็เพื่อแสดงค่านิยมในเรื่องความเคารพกฎหมายบ้านเมือง การรักความสัตย์จริง และความกตัญญูแก่ผู้ที่ผู้มีคุณ ในมงคลสูตรคำฉันท์ ก็มุ่งให้ผู้อ่านได้รับค่านิยมเกี่ยวกับศาสนา ความยึดมั่นในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจและเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต และใน วารวิจิตรยางค์ มุ่งให้ตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิต ความรักธรรมชาติและเห็นความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ

ในบทนำเรื่องของแต่ละเรื่องยังชี้แนะแนวทางในการวินิจฉัยสารไว้ให้ด้วยทุกเรื่อง จึงนับได้ว่า หนังสือภาษาพิจารณา เล่ม 2 เป็นหนังสือที่ได้รับการคัดเลือก ประยุกต์และผสมผสานให้เป็นหนังสือที่เพียงพอพร้อมไปด้วย เนื้อหาทางคำณการใช้ภาษา การประพันธ์วรรณศิลป์ และให้แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมอีกด้วย

ในทัศนะพัฒนา เล่ม 2 พบค่านิยมทุกด้านรวมกันมากเป็นที่สองรองจากภาษาพิจารณา เล่ม 2 ค่านิยมที่พบว่ามีในระดับค่อนข้างมากในเล่ม 2 นี้คือ ความมีสติปัญญา ไตร่ตรองหาเหตุผล การเลือกคบมิตรที่ดี ความรักในวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย ความรักเอกราชของชาติและความภูมิใจในความเป็นไทย ความยุติธรรมและความเสมอภาคในสังคม การตระหนักในความสำคัญของศีลธรรมที่มีผลต่อการพัฒนาจิตใจมนุษย์ และการเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี ค่านิยมที่พบนี้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ในข้อ 1 และ 6 (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2523 : 2) ของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 และหลักการของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ในข้อ 3 (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2523 : 3)

การค้นพบค่านิยมด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากค่านิยมที่เกี่ยวกับการใช้ภาษาในหนังสือพัฒนา เล่ม 2 นี้ เนื่องจากในหนังสือเล่มนี้ เนื้อหาสอนเรื่องการใช้ภาษาวัฒนธรรมกับภาษา จึงพบว่า ค่านิยมด้านต่าง ๆ มีสอดแทรกอยู่ในข้อความที่ยกมา

เป็นตัวอย่าง ด้อยค่าส่วนวน และในกิจกรรมท้ายบท อย่างเช่น ในบทที่ว่าด้วยการเขียนเชิงวิชาการและกิจธุระ สอนเรื่องการจกมันทิด การเขียนรายงาน ถ้าดูเฉพาะเนื้อหา ก็จะพบค่านิยมน้อยมาก แต่ถ้าดูในตัวอย่างที่ยกมาประกอบ จะพบว่าให้ค่านิยมด้านศิลปวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดีไว้มาก ข้อความที่เป็นตัวอย่างในเรื่องนี้พูดถึงของชีวิตระฆัง คือหอไตรวัดระฆังที่มีคุณค่าทางศิลปะมาก

สำหรับหนังสือทัศนศึกษา เล่ม 1 มีค่านิยมที่พบในคำอื่น ๆ น้อยมาก ที่มีพบมากที่มีอยู่ในหนังสือมีคำเกี่ยวข้อง คือ ความสวยงามและมีมารยาทที่ ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาของหนังสือที่จกมาให้เรียนเกี่ยวกับการใช้ภาษาสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ กัน มารยาทในการส่งและรับสาร

ในภาษาพิจารณา เล่ม 1 พบค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมและความงาม มากกว่าที่พบในเล่มอื่น ๆ ส่วนค่านิยมคำอื่น ๆ ในเล่มนี้ พบว่าเกือบทุกรายการปรากฏในหนังสือ แต่กระจัดกระจายกันอยู่ โดยมีค่านิยมที่พบในเล่มนี้มากกว่าที่พบในเล่มอื่น คือ ระเบียบวินัยในตนเอง ความมีน้ำใจ ใจกว้าง และการรู้จักรักษาสุขภาพและพลานามัย ค่านิยมทั้ง 3 รายการนี้ สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร ข้อ 1 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2524 : 2)

หนังสือวรรณวิจักษ์ เล่ม 2 พบค่านิยมเกี่ยวกับ ความออกนอกถิ่น การศึกษาหาความรู้ ความเสียสละเพื่อส่วนรวม และความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีมากกว่าที่พบในเล่มอื่น ๆ และค่านิยมที่พบมากที่สุดคือ ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์ รองลงมาคือ การศึกษาหาความรู้ ซึ่งพบว่ามีมากในเรื่องพระบรมราชาวาท โคลงสุภาษิตโสฬสไตรยางค์ กับหัวใจนักปราชญ์ สมเด็จพระปิยมหาราชทรงรักษาเอกราชของชาติไว้ได้อย่างไร ค่านิยมที่พบนี้สอดคล้องกับค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเชิญชวนให้ประชาชนปฏิบัติกรม (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ 2525)

หนังสือวรรณวิจิตร เล่ม 1 มีค่านิยมค้านต่าง ๆ สอดแทรกอยู่มากเป็นที่ 3 รองจากทัศนพัฒนา เล่ม 2 ค่านิยมที่พบในระดับค่อนข้างมาก คือ การประหยัดและ อคยอม ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความมีจิตใจเมตตากรุณาและโอบอ้อมอารีที่อยู่ ความกตัญญูทักท้วงที่ต่อผู้มีคุณ และความรักธรรมชาติและเห็นความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์ สภาพธรรมชาติ ค่านิยมนี้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ข้อ 1 , 2 และ 4 (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2523 : 2) คำบรรยายเกี่ยวกับหนังสือ วรรณวิจิตร และทัศนพัฒนา โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิฑูร โสภวงค์ เมื่อ 8 กรกฎาคม 2525 ที่กล่าวว่า "เนื้อหาของแบบเรียน มุ่งส่งเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์" และงาน วิจัยของ ทวงรัตน์ กุหลาบ (2523) ได้วิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์หนังสือเรียนวิชา ภาษาไทยชุดวรรณวิจิตร เล่ม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3" สรุปผลการวิจัยได้ว่า ครูและ นักเรียนเห็นว่า วรรณคดีมีคุณค่า เพราะมีความงดงามในการใช้ภาษา ให้ความรู้ทาง วิชาการด้านต่าง ๆ เห็นคุณค่าในคำให้ข้อคิด และคติที่นำมาใช้ในชีวิประจำวันได้ หนังสือวรรณวิจิตร เล่ม 1 เป็นหนังสือที่สอดแทรกเนื้อหาสาระที่มีคุณค่า ทั้งด้านของ วัฒนธรรม จริยธรรม สิ่งแวดล้อมและความงาม ทั้งในเรื่อง เด็กบ้านสวน กล่าวถึง สภาพชีวิตแบบไทย ๆ ที่เรียบง่าย สุข สงบ พร้อมทั้งให้ค่านิยมด้านการรักการอ่านหนังสือ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความเมตตากรุณา และความรักธรรมชาติ ในเรื่อง เมื่อหัวถึงหมอน เล่าถึงจริยวัตรของชายชราผู้หนึ่ง โดยสอดแทรกค่านิยมทางด้าน ความเมตตากรุณา โอบอ้อมอารีที่อยู่ ความกตัญญูทักท้วงที่ต่อผู้มีคุณ และความยึดมั่นใน ศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจและเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต และในเรื่อง ผล พลอยไฉ่จากการออกพรรษา ให้ค่านิยมด้านสังคมและประเทศชาติ ความสามัคคี ความ เคารพเชื่อฟัง และความรักในวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย

หนังสือทัศนพัฒนา เล่ม 1 เป็นหนังสือที่พบค่านิยมค้านต่าง ๆ รวมกันน้อยกว่า เล่มอื่น ๆ ค่านิยมที่พบว่ามีอยู่ในทัศนพัฒนา เล่ม 1 นี้ มากกว่าเล่มอื่น ๆ คือ ค่านิยม เกี่ยวกับความสุภาพและมีมารยาท ค่านิยมที่พบในระดับมากอีกรายการหนึ่ง คือ การ ตระหนักในความสำคัญของการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลว่าทำให้เกิดผลดี ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ทั้งนี้เนื่องมาจากเนื้อหาในทัศนพัฒนาทั้ง 2 เล่ม เน้นหนักไปใน

เรื่องของภาษากับการสื่อสาร คำนิยมทั้ง 2 รายการก็กล่าวแล้วจึงเป็นคำนิยมที่
เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ

ในการเรียนการสอน โดยใช้หนังสือเรียนภาษาไทยเป็นหลักนั้น ครูมีบทบาท
สำคัญมาก ฉะนั้นครูจะต้องเป็นผู้ชี้แนะ ส่งเสริม และปลูกฝังให้นักเรียนได้รับคำนิยม อัน
พึงประสงค์ที่มีอยู่ในหนังสือเรียนไปให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยัง
พบว่า คำนิยมที่มีอยู่อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องกันในหนังสือทั้ง 6 เล่มนี้ มีดังนี้

ค่านการครองตน - ความออกนอกถดถัน ความมีสติปัญญาไตร่ตรองหา
เหตุผล ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร
การศึกษาหาความรู้ การรู้จักรักษาสุขภาพและ
พลานามัย

ค่านสังคม - ความสามัคคี ความรักในวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม
ประเพณีของไทย

ค่านจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม - ความมีจิตใจเมตตากรุณาและ
โอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น ความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีคุณ
ความมีสติระลึกไต่และไม่ว่าประมาท ความยึดมั่นใน
ศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจและเป็นแนวปฏิบัติ
ในการดำรงชีวิต

ค่านสิ่งแวดล้อมและความงาม - การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มี
ผลต่อการดำรงชีวิต

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สำหรับกรมวิชาการ

1.1 ควรมีการแทรกคุณธรรมหรือคำนิยมที่พึงประสงค์ลงไปในหนังสือเรียน
วิชาภาษาไทย และสังคมศึกษา ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ทั้งใน
วิชาบังคับ และวิชาเลือก และให้มีคำนิยมครอบคลุมทุก ๆ ด้าน

1.2 กรมวิชาการควรมีเอกสารที่แนะนำเกี่ยวกับค่านิยมที่ควรปลูกฝังให้แก่เยาวชน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่เอกชน ที่เขียนตำราแต่ละวิชา จะต้องมีหลักการเดียวกันในทางปฏิบัติ

2. สำหรับครูผู้สอน

2.1 ในการสอนวิชาภาษาไทย และวิชาสังคมศึกษา ครูผู้สอนควรจะได้สอดแทรกค่านิยมที่พึงประสงค์ให้นักเรียนทุกครั้งที่มีโอกาส

2.2 ครูควรศึกษาหลักสูตร หนังสือเรียน และคู่มือครู เพื่อดูว่า หลักสูตร ก่อการเน้นให้ผู้เรียนได้รับค่านิยมด้านใดบ้าง ในหนังสือเรียนสอดแทรกค่านิยมนั้น ๆ อยู่หรือไม่ และคู่มือครูช่วยให้แนวทางเพิ่มเติมใด ๆ อีก ถ้าครูเข้าใจหลักสูตร หนังสือเรียน และคู่มือครู อย่างถ่องแท้แล้ว ก็จะสามารถสอดแทรกค่านิยมในขณะสอนได้อย่างกลมกลืน และบังเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 ครูควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นำค่านิยมที่พบในหนังสือเรียนมาปฏิบัติในชีวิตจริง เพื่อผลในการส่งเสริมและปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์

2.4 เพื่อปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน ครูควรปฏิบัติตนให้อยู่ในทำนองคลองธรรม ทั้งในการคิด การพูด และการแสดงออกเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ

3. สำหรับนักเรียน

3.1 ในการอ่านหนังสือทุกประเภท ทุกชนิด นักเรียนควรจะได้มีการวินิจฉัยสาร และตีความ เก็บแนวความคิดที่ได้ แล้วจึงประเมินค่าว่าสมควรจะนำไปปฏิบัติหรือไม่

3.2 นักเรียนควรศึกษาค่านิยมให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ แล้วเลือกค่านิยมที่พึงงามไปปฏิบัติในชีวิตจริงตามความเหมาะสม

4. สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

4.1 การวิจัยแบบวิเคราะห์เนื้อหาเช่นนี้ ทำให้มีขอบเขตกว้างขวางและครอบคลุมวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น โดยมีผู้วิจัยร่วม หรือผู้วิจัยเป็นคณะ แล้วแต่กรณี

4.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับค่านิยมที่มีอยู่ในวรรณกรรมปัจจุบันทุกประเภท โดยอาจแยกศึกษาเป็นประเภท ๆ ไป เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพของวรรณกรรมปัจจุบัน

4.3 ควรมีการวิจัย เกี่ยวกับค่านิยมที่มีสอศแทรกอยู่ในสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสังคม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย